

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lagstiftning om förbättrande av äldre arbetstagares ställning

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att arrangemangen med deltidspension utvecklas så att de stöder äldre arbetstagares fortsatta deltagande i arbetslivet. Ändringarna i deltidspensionsarrangemangen görs i två steg. Den privata sektorns arbetspensionslagar, med undantag av lagen om pension för konstnärer och särskilda grupper av arbetstagare, ändras permanent så att pensionen för den som övergår från deltidspension till invalid- eller arbetslöshetspension blir större än för närvarande. Samtidigt ses ansvarsfördelningen i fråga om kostnaderna för deltidspensionsarrangemangen över. Även det s.k. automatiska avbrottet avskaffas när den stabiliserade förtjänstnivå i heltidsarbetet som ligger till grund för deltidspensionen fastställs. Denna ändring görs även i lagen om statens pensioner. Avsikten är att en motsvarande ändring skall göras separat i det kommunala pensionssystemet genom att den kommunala pensionsanstaltens pensionsstadga ändras. Avsikten är att dessa lagändringar skall träda i kraft den 1 april 1998.

Dessutom föreslås att det stiftas en separat lag som skall gälla temporärt till utgången av 2000, dvs. lagen om deltidsarbets- och

deltidspensionsarrangemang för äldre arbetstagare. Enligt den sänks den nedre åldersgränsen för deltidspension från nuvarande 58 år till 56 år. I samma lag åläggs arbetsgivaren skyldighet att försöka ordna deltidsarbete när en arbetstagare eller tjänsteinnehavare vill övergå till deltidspension. Den separata lagen skall med undantag av lagen om pension för konstnärer och särskilda grupper av arbetstagare gälla alla arbetsgivare och arbetstagare som omfattas av den privata sektorns pensionslagar, företagare samt arbetsgivare och tjänsteinnehavare och arbetstagare som omfattas av den evengelisk-lutherska kyrkans pensionssystem. I fråga om skyldigheten att ordna deltidsarbete skall lagen gälla även arbetsgivare, tjänsteinnehavare och arbetstagare enligt det kommunala pensionssystemet. Dessutom är avsikten att den nedre åldersgränsen för deltidspension även inom det kommunala pensionssystemet skall sänkas temporärt från 58 år till 56 år genom en separat ändring av den kommunala pensionsanstaltens pensionsstadga. Den separata lag som föreslås i propositionen är avsedd att träda i kraft den 1 juli 1998.

MOTIVERING

1. Nuläge

Deltidspension är en av de pensionsformer som ingår i arrangemanget med flexibel pensionsålder. Inom arbetspensionssystemet togs deltidspension första gången i bruk vid ingången av 1987. Till att börja med gällde det den privata sektorns pensionssystem. Inom den offentliga sektorn togs deltidspension i bruk vid ingången av juli 1989 och inom sjömanspensionssystemet vid ingången av 1994. Arrangemanget med deltidspension gäller fortfarande inte arbetstagare som omfattas av lagen om pension för konstnärer och särskilda grupper av arbetstagare (662/1985, KoPL) och inte heller alla arbetstagare som är anställda hos ortodoxa kyrkosamfundet.

Till att börja med var den nedre åldersgränsen för övergång till deltidspension inom den privata sektorn 60 år. Från och med ingången av 1994 har den varit 58 år. Inom den offentliga sektorn har den nedre åldersgränsen för deltidspension varit 58 år allt sedan arrangemanget infördes.

Genom arrangemanget med deltidspension försöker man göra det lättare för arbetstagare och företagare att stegvis övergå från arbete till pension. När arrangemanget på sin tid skapades, antog man att det redan 1990 skulle finnas ungefär 5000 deltidspensionärer inom den privata sektorn. Trots att den nedre åldersgränsen för deltidspension har sänkts efter det, fanns det i slutet av 1997 endast ungefär 2800 deltidspensionärer inom den privata sektorn. Motsvarande siffra i slutet av 1997 var ungefär 1600 inom statens pensionssystem och ungefär 2300 inom det kommunala pensionssystemet. Arrangemanget med deltidspension har sålunda inte uppfyllt de förväntningar som i tiden ställdes på det.

Däremot har betydligt flera personer övergått till individuell förtidspension än vad som uppskattades när det systemet med flexibel pensionsålder skapades. I slutet av 1996 var det sammanlagda antalet inom den privata och den offentliga sektorn ungefär 57 100. Under 1997 har antalet personer som får individuell förtidspension minskat något jämfört med året innan.

En orsak till att deltidspension utnyttjas så

litet tycks vara att arbetstagarna inte har upplevt deltidspensionen som ett tillräckligt lockande alternativ i förhållande till arbetslöshetspension och individuell förtidspension. Å andra sidan har lagen saknat bestämmelser om äldre arbetstagare, vilka skulle ha gett arbetstagarna rätt att förkorta sin arbetstid, och inte heller arbetsgivarna har haft lagstadgad skyldighet att ordna deltidarbete för äldre arbetstagare. Detta har gjort det svårare för en arbetstagare att övergå till deltidspension även i sådana situationer där hans resurser att utföra heltidsarbete har minskat i och med tilltagande ålder.

I den nya arbetstidslagen (605/1996), som trädde i kraft den 23 november 1996, har man beaktat arbetstagarens behov av att övergå från heltidsarbete till kortare arbetstid i olika livssituationer. I början av 15 § 1 mom. noteras de gällande bestämmelser i lagen om arbetsavtal (302/1970) med stöd av vilka småbarnsföräldrar kan förkorta sin arbetstid. Dessutom sägs i 1 mom. att om en arbetstagare av andra sociala skäl eller hälsoskäl vill arbeta kortare tid än den ordinarie arbetstiden, skall arbetsgivaren försöka ordna arbetet så att arbetstagaren kan utföra deltidarbete. Enligt 15 § 2 mom. skall arbetsgivaren och arbetstagaren i fråga om deltidarbete som avses i 1 mom. ingå ett tidsbestämt avtal för högst 26 veckor åtgången.

I motiveringen i regeringens proposition gällande den nya arbetstidslagen (RP 34/1996 rd) konstaterades i fråga om 15 § arbetstidslagen bl.a. att "För närvarande gäller möjligheten att av personliga skäl övergå till förkortad arbetstid en ganska liten och noggrant avgränsad grupp. En arbetstagare kan emellertid också i andra fall ha behov att förkorta sin arbetstid. Enligt förslaget skall arbetsgivaren, när arbetstagaren av andra sociala skäl eller hälsoskäl vill arbeta kortare tid än den ordinarie arbetstiden, försöka ordna arbetet så att arbetstagaren kan utföra deltidarbete". Enligt motiveringen till regeringens proposition är avsikten med den aktuella arbetsbetsbestämelsen "att bevara arbetsförmågan så länge som möjligt". Som skäl till att förkorta arbetstiden nämns i propositionen bl.a.: "Sådana grunder kan t.ex. vara att en arbetstagare med tilltagande ålder

blir trött och arbetsskärpan minskar, vård av en sjuk anhörig, studier eller behov att sköta den egna hälsan. Stadgandet betonar den individuella aspekten och är avsett att till sin natur vara smidigt".

Enligt de gällande lagarna om arbetspension kan en arbetstagare få deltidspension vid 58 års ålder om villkoren för erhållande av deltidspension i övrigt är uppfyllda. Till dessa villkor hör bl.a. att arbetstagaren eller företagaren har omfattats av arbetspensionslagarna i sammanlagt minst fem år under de senaste 15 år som föregick deltidspensionens början och att han har haft heltidsarbete som omfattats av arbetspensionslagarna i sammanlagt minst 12 månader under de 18 månader som omedelbart föregick deltidspensionens början och att han skulle ha rätt till återstående tid om han skulle börja få invalidpension i stället för deltidspension. Arbetet betraktas som heltidsarbete när arbetstiden är lika lång som den maximala arbetstid som normalt tillämpas i branschen. I parallella arbetsförhållanden uppfylls kravet på heltidsarbete när den sammanräknade arbetstiden är minst 35 timmar i veckan.

Erhållande av deltidspension förutsätter dessutom att arbetstagaren minskar sitt arbete så att den återstående arbetstiden är minst 16 timmar och högst 28 timmar i veckan. Minskningen av arbetstiden beräknas på grundval av heltidsarbetet inklusive parallella arbetsförhållanden. Om veckoarbetstiden varierar beräknas den som ett medeltal under en period av högst 16 veckor. Bestämmelserna om minskning av arbetet betyder att arbetstagaren kan ordna sitt deltidarbete inom gränserna för de erforderliga arbetstimmar på det sätt han kommer överens om med arbetsgivaren, t.ex. så att han arbetar två gånger det erforderliga antalet veckotimmar, dvs. 32 timmar varannan vecka. Enligt de gällande pensionslagarna kan en deltidspensionerad arbetstagare emellertid inte vara borta från arbetet längre tid än sex veckor utan avbrott. I denna tid inräknas inte semester och inte den tid då arbetstagaren får dagpenning enligt sjukförsäkringslagen (364/1963).

Bestämmelserna om förkortad arbetstid i lagen om sjömanspensioner (72/1956; SPL) avviker på grund av sjömansarbetets särdrag i någon mån från de ovan nämnda. Likaså avviker den offentliga sektorns pensionsbestämmelser från den privata sektorns bestämmelser.

Det ringa utnyttjandet av deltidspension har lett till att en del äldre arbetstagare har övergått till exempelvis individuell förtidspension eller arbetslöshetspension i stället för deltidspension, när de inte längre har klarat av sitt tidigare heltidsarbete. Den nya arbetstidslagens 15 § medför just ingen förbättring av denna situation, eftersom man enligt 2 mom. kan avtala om förkortad arbetstid för högst 6 månader åt gången. En dylik begränsning lämpar sig inte för deltidspension. Även i betänkandet (kommittébetänkande 1996:14) av kommittén för utredning av bättre sysselsättningsmöjligheter för äldre arbetstagare (IKOMI) har man fäst uppmärksamhet vid det problem som tidsbegränsningen i 15 § 2 mom. arbetstidslagen medför vid deltidspension. Kommittén ansåg att möjligheten att kombinera deltidspension och heltidsarbete är ett viktigt sätt att främja äldres fortsatta arbete.

Enligt de gällande bestämmelserna är den nedre åldersgränsen för övergång till deltidspension och individuell förtidspension densamma. Arbetslöshetspension kan en arbetstagare få tidigast vid 60 års ålder, men den process som leder till arbetslöshetspension kan börja redan tidigare.

I fråga om individuell förtidspension, egentlig invalidpension och arbetslöshetspension utökas pensionen av den återstående tiden, dvs. tiden från nämnda förtida pensionsfall till åldern för ålderspensionering. Den återstående tiden beaktas också i familjepension.

Pensionstillväxten i fråga om återstående tid är enligt den privata sektorns pensionslagar och lagen om statens pensioner (280/1966; StPL) 1,5 % per år fram till 50 års ålder, 1,2 % från 50 till 60 år och 0,8 % från 60 år till åldern för ålderspensionering, dvs. vanligen till 65 år. Tillväxten i fråga om återstående tid gäller också den som övergår från deltidarbete till ovan nämnda förtida pensioner, om villkoren för återstående tid annars är uppfyllda. Så är det också när man har deltidarbetat vid sidan av deltidspensionen. Tillväxtprocenterna för återstående tid beräknas på den pensionsgrundande lönen.

I SPL, där det också finns åldrar för ålderspensionering som avviker från den allmänna pensionsåldern 65 år, är tillväxten i fråga om återstående tid ställd i relation till de särskilda åldrarna för ålderspensionering, och i detta avseende avviker tillväxten i frå-

ga om återstående tid enligt SPL från ovan nämnda tillväxt.

För arbetstagaren ökar pensionen också under den tid han får deltidspension på grundval av skillnaden mellan den stabiliserade förvärvsinkomst som ligger till grund för deltidspensionen och förvärvsinkomsten av deltidarbetet. I detta avseende avviker deltidssammanslaget enligt den privata sektorns arbetspensionslagar och å andra sidan lagen om statens pensioner, pensionslagen för evangelisk-lutherska kyrkan (298/1966) och det kommunala pensionssystemet från varandra. I lagen om pension för arbetstagare (395/1961; APL) ingår bestämmelserna i 5 § 6 mom. och i StPL i 10 § 5 mom.

Enligt 5 § 6 mom. APL utökas ålders- eller invalidpensionen för en arbetstagare som har uppburit deltidspension med ett belopp som för varje månad under vilken arbetstagaren har fått deltidspension är 1/8 av skillnaden mellan den stabiliserade pensionsgrundande förvärvsinkomsten och förvärvsinkomsten av deltidarbetet. På årsnivå är ovan nämnda procenttal 1,5 %. Exempelvis, om en arbetstagare övergår från deltidspension till arbetslöshetspension, upphör pensionstillväxten i fråga om deltidspensionstiden. När en arbetstagare börjar få deltidspension får han inte heller räkna sig till godo återstående tid på grundval av skillnaden mellan den stabiliserade förvärvsinkomst som ligger till grund för deltidspensionen och förvärvsinkomsten av deltidarbetet. När en arbetstagare blir arbetsförmögen t.ex. på ett sätt som berättigar till individuell förtidspension medan han deltidarbetar vid sidan av deltidspension, kan den återstående tiden enligt APL för närvarande endast beaktas i den pension som intjänats för arbetet under deltidspensionen, men däremot inte i ovan avsedda skillnad mellan den stabiliserade förvärvsinkomsten och förvärvsinkomsten av deltidarbetet. Via hänvisningsbestämmelserna gäller 5 § 6 mom. APL också pensionstagare som omfattas av lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden (134/1962; KAPL), lagen om pension för företagare (468/1969; FöPL) och lagen om pension för lantbruksföretagare (467/1969; LFöPL). I SPL finns bestämmelser om saken vilka motsvarar 5 § 6 mom. APL.

I 10 § 5 mom. StPL bestäms att pensionstagaren har rätt till pension också för den tid han har fått deltidspension. Pensionens belopp beräknas så som det hade beräknats,

om förmånstagaren under denna tid hade varit statsanställd. Som pensionsgrundande lön betraktas emellertid den skillnad mellan förvärvsinkomsterna som utgör grund för hans deltidspension. Bestämmelsen innebär att om en förmånstagare samtidigt har deltidarbete och får deltidspension med stöd av lagen om statens pensioner, får han för denna tid två s.k. fribrevspensioner; den ena för deltidarbetet och den andra för nedgången i förvärvsinkomsterna. Nedgången i förvärvsinkomsterna behandlas som om det hade varit fråga om statliga anställning. På detta sätt kommer t.ex. de bestämmelser om återstående tid som gäller statlig anställning att tillämpas även på nedgången i förvärvsinkomsterna. Om en förmånstagare övergår från deltidspension till ålderspension, beräknas pensionen som om han hade haft två parallella statliga anställningar; förmånstagaren kan t.ex. för deltidspensionstiden få en s.k. supertillväxt om 2,5 %. Förfarandet är detsamma om han övergår till invalid- eller arbetslöshetspension. Om det i fråga om dessa pensioner föreligger rätt till s.k. återstående tid, fogas den återstående tiden till både deltidspensionskarriären och nedgången i förvärvsinkomsterna. Sålunda kan t.ex. den som övergår från deltidspension till invalidpension få rätt till återstående tid inte bara i fråga om deltidarbetet utan också i fråga om den i lagrummet avsedda nedgång i förvärvsinkomsterna som beror på deltidspensionen.

Sålunda blir invalid- eller arbetslöshetspension som beviljas efter deltidspension och parallellt deltidarbete i synnerhet med stöd av den privata sektorns pensionslagar oftast mindre än om arbetstagaren skulle ha fortsatt sitt heltidsarbete fram till åldern för ålderspensionering eller om han skulle ha övergått till ovan nämnda förtidspension i stället för deltidspension. I den offentliga sektorns pensionssystem uppstår ingen motsvarande skillnad i det slutliga pensionsbeloppet.

För att äldre arbetstages arbetsinsats skall kunna utnyttjas bättre än för närvarande och för att det skall vara ett bättre alternativ för arbetstagarna att fortsätta att arbeta i stället för att helt bli borta från arbetslivet, är det nödvändigt att utöka de åtgärder som möjliggör och främjar äldre arbetstages fortsatta arbete och uthållighet i arbetet. Detta förutsätter bl.a. att arbetstidsarrangemangen utvecklas på arbetsplatserna enligt ar-

betstagarnas behov men med beaktande av ordnandet av produktionen och servicen. Av denna anledning behövs det en särskild temporär lag under vars giltighetstid man kan få erfarenheter av om det är möjligt att skapa nödvändiga deltidarbetsstillfällen för äldre arbetstagare.

Aven arbetspensionslagstiftningen bör stöda äldre arbetstagares möjligheter att orka i arbetet. Bl.a. genom att utveckla de nuvarande deltidarbetsarrangemangen och det parallella deltidspensionssystemet kunde äldre arbetstagare oftare än nu fortsätta i arbetslivet och undvika att t.ex. av hälsoskäl bli tvungna att pensionera sig i förtid.

För att säkerställa ett skäligt pensionskydd infördes vid ingången av 1994 ett arrangemang med s.k. automatiskt avbrott i arbetsförhållandet inom den privata och den offentliga sektorns pensionssystem. Syftet med arrangemanget är att förhindra att pensionskyddet för en arbetstagare som är nära pensionsåldern försämras i ett arbetsförhållande som varat länge på grund av en eventuell nedgång i lönen. Reglerna om automatiskt avbrott säger att om en 54 - 62 årig arbetstagares arbetsförhållande har varat minst 10 år, avbryts arbetsförhållandet automatiskt. Om arbetsförhållandet ännu inte har varat tio år det år då arbetstagaren fyller 54 år, avbryts arbetsförhållandet först i slutet av det kalenderår då detta tioårsvillkor uppfylls.

Efter det automatiska avbrottet betraktas arbetsförhållandet före avbrottet och arbetsförhållandet efter avbrottet som självständiga arbetsförhållanden och pensionskyddet bestäms på samma sätt som för två separata arbetsförhållanden. Arbetsförhållandena är separata, självständiga arbetsförhållanden bl.a. när det är fråga om beaktande av återstående tid och om fastställande av den stabiliserade förtjänstnivån vid beviljande av deltidspension.

Pensionen för dessa arbetsförhållanden fastställs på samma sätt som för två separata arbetsförhållanden. Pensionen fastställs dock inte på grundval av de separata arbetsförhållandens pensionslöner, om den pension som beräknas på grundval av det oavbrutna arbetsförhållandets pensionslön är större. Det oavbrutna arbetsförhållandets pensionslön blir i det fallet pensionslön för båda arbetsförhållandena.

Syftet med deltidspension är att den skall ersätta nedgången i förtjänstnivån när man övergår till deltidspension. När den stabilise-

rade förtjänstnivå som ligger till grund för deltidspensionen fastställs är avsikten sålunda att förtjänstnivån under en längre tidsperiod skall granskas. Om ett automatiskt avbrott har gjorts i arbetsförhållandet, fastställs den stabiliserade förtjänstnivån enligt nuvarande regler på grundval av arbetsförhållandet efter avbrottet, vilket ofta kan vara mycket kort. I en situation med automatiskt avbrott motsvarar den stabiliserade förtjänstnivå som utgör grund för deltidspensionen sålunda sällan den faktiska stabiliserade förtjänstnivån under en längre tid. Av denna anledning kan det inte betraktas som ändamålsenligt med ett automatiskt avbrott i arbetsförhållandet när deltidspensionens storlek skal fastställas, eftersom förfarandet snedvrider den stabiliserade förvärvsinkomsten.

Enligt den privata sektorns arbetspensionslagar ansvarar pensionsanstalterna gemensamt för kostnaderna för deltidspension. Den pension som tillväxer under deltidspensionstiden bekostas dock i vissa fall av den enskilde arbetsgivaren. Med tanke på ansvarsfördelningen i fråga om pensionskostnaderna vore det dock mera ändamålsenligt att pensionsanstalterna skulle svara gemensamt inte bara för deltidspensionsutgifterna utan också för andra pensionsutgifter i anslutning till deltidspensionsarrangemangen.

Enligt de lagändringar som trädde i kraft vid ingången av 1998 (1056 och 1057/1997) blev kortvariga anställningsförhållanden för anställda vid Finlands Bank och anställningsförhållanden där månadsinkomsten är lägre än 1 156,69 mk utanför KoPL-pensionskyddet. Finlands Bank vill emellertid försäkra dessa anställningsförhållanden i KoPL. Detta förutsätter att både reglementet för Finlands Bank och 1 § KoPL ändras.

2. Föreslagna ändringar

Det föreslås att APL och SPL ändras i syfte att förbättra pensionstillväxten i situationer där en arbetstagare övergår från deltidspension till invalid- eller arbetslöshetspension. Via hänvisningsbestämmelserna kommer ändringarna av APL att beröra även KAPL, LFöPL och FöPL. De gällande hänvisningsbestämmelserna i KAPL, LFöPL och FöPL bör dock ses över till följd av ändringarna av APL.

Enligt förslaget skall även återstående tid kunna beaktas i skillnaden mellan den stabi-

liserade förvärvsinkomst som ligger till grund för deltidspension enligt den privata sektorns arbetspensionslagar och förvärvsinkomsten av deltidarbetet, när en arbetstagare övergår från deltidspension och parallellt deltidarbete till invalid- eller arbetslöshetspension. Sålunda får arbetstagaren återstående tid i fråga om både deltidarbetet och den nedgång i förvärvsinkomsten som utgör skillnad mellan den stabiliserade förvärvsinkomst som är grund för deltidspensionen och förvärvsinkomsten av deltidarbetet. Detta innebär att till invalid- eller arbetslöshetspensionen läggs tillväxten i fråga om återstående tid enligt 5 § 3 mom. APL, vilken beräknas på ovan nämnda nedgång i förvärvsinkomsten och vilken beroende på förmånstagarens ålder kan vara 1,2 eller 0,8 % om året. Det är inte nödvändigt att ändra lagen om statens pensioner, efter motsvarande rätt till återstående tid redan finns där.

Det föreslås också att ett automatiskt avbrott inte skall beaktas, om arbetstagaren övergår till deltidspension. Denna ändring gäller pension för arbetstagare och tjänsteinnehavare vilken fastställs enligt både den privata sektorns pensionslagar och StPL. Avsikten är att motsvarande ändring skall genomföras inom det kommunala pensions-systemet genom att den kommunala pensionsanstaltens pensionsstadga ändras.

Det föreslås också att APL, KAPL och SPL ändras så att den privata sektorns arbetspensionsanstalter ansvarar gemensamt inte bara för kostnaderna för deltidspension utan också för de kostnader som föranleds av pension som tillväxer under tiden för deltidspension och av ovan föreslagna pension som utökas av återstående tid som beaktas i skillnaden mellan den stabiliserade förvärvsinkomst som utgör grund för deltidspensionen och förvärvsinkomsten av deltidarbetet. Pensionsanstalterna skall emellertid inte ansvara gemensamt för pension som tillväxer under deltidspensionstiden, om inte återstående tid beaktas i skillnaden i förvärvsinkomsten av deltidarbetet.

I APL, SPL, LFöPL och FöPL föreslås dessutom vissa ändringar av i första hand teknisk natur.

Dessutom föreslås att det stiftas en temporär lag som av ovan nämnda orsaker är ämnad att underlätta arbetstagares och tjänsteinnehavares övergång till deltidspension. Lagen skall gälla från ingången av juli 1998

till utgången av 2000.

Arbetsmarknadsorganisationernas avsikt är dessutom i enlighet med den inkomstpolitiska helhetslösning som ingicks den 26 november 1997 att före utgången av 1998 tillsammans med arbetspensionsanstalterna mera ingående utreda de frågor och ändringsbehov som ansluter sig till användningen av olika former av förtidspension. Avsikten är också att utreda om det i syfte att främja äldre arbetstagares fortsatta arbete är nödvändigt att ändra på arbetsgivarnas självriskkostnader i fråga om arbetslöshets- och invalidpensioner.

I 1 § i den separata lag som nu föreslås åläggs arbetsgivaren skyldighet att försöka ordna deltidarbete åt en sådan arbetstagare som efter att ha fyllt åtminstone 56 år vill övergå till deltidspension och av denna anledning arbeta kortare tid än den ordinarie arbetstiden. Ordnanande av deltidarbete förutsätter en överenskommelse mellan arbetsgivaren och arbetstagaren. När deltidarbete ordnas skall arbetstagarens behov samt produktions- och serviceverksamheten beaktas. I övrigt iakttas vad som bestäms om deltidspension i de gällande arbetspensionslagarna.

Lagens 1 § medför inte subjektiv rätt för arbetstagaren att kräva kortare arbetstid. I bestämmelsen åläggs arbetsgivaren emellertid riktgivande skyldighet att söka möjligheter att ordna deltidarbete och att ordna deltidarbete när det är möjligt. Syftet med bestämmelsen är att göra det möjligt att förkorta arbetstagarens arbetstid så att en äldre arbetstagare kan övergå till deltidspension och således senarelägga den tidpunkt då han helt hamnar utanför arbetslivet.

I 2 § föreslås att den nedre åldersgränsen för deltidspension sänks från nuvarande 58 år till 56 år.

I 3 § ingår bestämmelser om lagens giltighetstid och tillämpningsområde. Lagen gäller arbetstagare, tjänstemän och andra tjänsteinnehavare i arbets- eller anställningsförhållande vilka omfattas av APL, KAPL, SPL, StPL och pensionslagen för evangelisk-lutherska kyrkan (298/1966) samt deras arbetsgivare samt företagare som omfattas av FöPL och LFöPL. Dessutom gäller 1 § även arbetsgivare, tjänsteinnehavare och arbetstagare enligt lagen om pension för kommunala tjänsteinnehavare och arbetstagare.

I propositionen föreslås också att 1 § 5 mom. KoPL ändras så att kortvariga anställningsförhållanden för anställda vid Finlands

Bank och anställningsförhållanden där månadsinkomsten är lägre än 1 156,69 mk kan försäkras i enlighet med KoPL på samma sätt som motsvarande anställningsförhållanden i APL-branscher. I bestämmelsen i fråga avses med arbetsförhållande även tjänsteförhållande för den som är anställd vid Finlands Bank.

3. Propositionens ekonomiska verkningar

Pensionsutgifterna för deltidspensioner enligt den privata sektorns arbetspensionslagar uppgick 1997 till sammanlagt 99,9 milj. mk. Av detta var 71,4 milj. mk APL-pensionsutgifter, 27,1 milj. mk FöPL-pensionsutgifter och 1,4 milj. mk pensionsutgifter enligt andra pensionslagar. I slutet av 1997 betalades deltidspensioner inom den privata sektorn till 2796 personer, varav 1964 hade beviljats av APL-pensionsanstalter, 772 av FöPL-pensionsanstalter och 60 av andra pensionsanstalter.

För närvarande är pensionsutgifterna för deltidspensioner enligt APL, KAPL och SPL 0,05 % i förhållande till motsvarande lönesumma. Utgifterna för FöPL- och LFöPL-deltidspensioner är på motsvarande sätt 0,12 % i förhållande till arbetsinkomsterna. Beräknat enligt nuvarande grunder kan man anta att dessa andelar ökar så att från och med 2010 är deltidspensionsutgifternas andel hos arbetstagarna drygt 0,1 % av lönerna och hos företagen ungefär 0,2 % av arbetsinkomsterna.

Av de ändringar som föreslås i propositionen ökar den temporära sänkningen av den nedre åldersgränsen för deltidspension och arbetsgivarens skyldighet att försöka ordna deltidsarbete åt den som vill övergå till deltidspension pensionskostnaderna mest. Att den återstående tiden beaktas i skillnaden mellan den stabiliserade förvärvsinkomst som ligger till grund för deltidspensionen och förvärvsinkomsten av deltidsarbetet och att det automatiska avbrottet slopas i fråga om deltidspensioner har mindre kostnadseffekter och verkar oftast i motsatta riktningar. De kostnader som propositionen förorsakar väntas på grund av den föreslagna temporära lagen huvudsakligen begränsa sig till åren 1998—2009. Enligt uppskattning ökar ändringen deltidspensionsutgifterna från och med 1998 så att ökningen beträffande den privata sektorns arbetstagare är ungefär 20

milj. mk 1998, ungefär 55 milj. mk 1999, knappt 100 milj. mk 2000 och som mest ungefär 140 milj. mk 2001—2005. Därefter minskar utgiftsökningen jämnt och försvinner före 2010. Beträffande FöPL- och LFöPL-företagen är utgiftsökningen ungefär 5 milj. mk 1998, ungefär 15 milj. mk 1999 och knappt 30 milj. mk 2000—2005.

Att automatiskt avbrott i arbetsförhållandet inte tillämpas när deltidspensioner fastställs i fortsättningen beräknas minska deltidspensionerna enligt APL med i genomsnitt 3 % om året. Att den återstående tiden läggs till delpensionstiden ökar deltidspensionsutgifterna rätt litet under de närmaste åren. Senare ökar effekterna till ett belopp som motsvarar ungefär 1,5 % av deltidspensionsutgifterna. Dessa verkningar är bestående.

Uppskattningarna av propositionens ekonomiska verkningar utgår ifrån antagandet att dubbelt fler arbetstagare i åldern 58—64 år börjar få deltidspension och att en och en halv gånger det nuvarande antalet företagare i samma ålder börjar få deltidspension så länge den temporära lagen är i kraft. Dessutom ökar sänkningen av åldersgränsen till 56 år det totala antalet nya pensioner. I beräkningarna har man också antagit att reformen medför att antalet nya invalidpensioner i olika åldersklasser minskar i proportion till minskningen av antalet heltidsarbetande. På samma sätt antas också antalet nya arbetslöshetspensioner minska. Dessa antaganden baserar sig på den bedömningen att en äldre person behåller sin förmåga att utföra deltidsarbete längre än förmågan att utföra heltidsarbete.

Om det blir så vanligt med deltidspensioner att det minskar arbetslösheten, sjunker kostnaderna för utkomstskyddet för arbetslösa. Man har uppskattat att utgifterna för utkomstskyddet för arbetslösa med anledning av propositionen kan sjunka med ett belopp som motsvarar drygt en femtedel av de ökade utgifterna för deltidspensioner. Hälften av denna minskning skulle synas i statens utgifter.

Eftersom pensionsanstalterna gemensamt står för största delen av de kostnader som propositionen föranleder, inverkar ändringarna i pensionsutgifterna direkt på premienivån. Premioprocenten beräknas i fråga om APL, KAPL och SPL stiga med 0,1 procentenhet under åren 2000-2005. I nivån på FöPL:s och LFöPL:s premie inträffar motsvarande ändring, eftersom deras premier

följer APL:s premieprocent.

Inom arbetspensionssystemet fördelar sig kostnadseffekterna för arbetstagarnas del enligt pensionslagarna till hälften på arbetsgivarna och till hälften på arbetstagarna. Eftersom kostnadstillägget i fråga om företagarpensionerna är relativt sett större än inom APL, räcker inte höjningen av premien till för att täcka alla kostnader för företagarpensionerna. Av denna anledning ökar statens andel av utgifterna för företagarpensionerna något under åren 1998-2005. Som mest vore den extra kostnaden uppskattningsvis drygt 10 milj. mk om året.

År 1996 var statens pensionsutgifter för deltidspensionerna 66,6 milj. mk. År 1997 kan de uppskattas till ungefär 70 milj. mk. Att åldersgränsen för deltidspension sänks till 56 år skulle öka statens pensionsutgifter med ungefär 5 milj. mk 1998, med ungefär 14 milj. mk 1999 och med ungefär 20 milj. mk 2000—2005. Också evangelisk-lutherska kyrkans pensionsutgifter för deltidspensionerna skulle öka.

4. Beredningen av propositionen

Propositionen baserar sig på den inkomstpolitiska helhetslösning som ingicks den 12 december 1997. Regeringen har i sitt principbeslut av den 26 november 1997 förbundit sig bl.a. att genomföra den punkt i ovan nämnda inkomstpolitiska avtal ingånget av arbetsmarknadens centralorganisationer som gällde en separat lag om sänkning av den nedre gränsen för övergång till deltidspension till 56 år från den 1 juli 1998 till utgången av 2000 samt ändringar i deltidspensionens tillväxt i den privata sektorns pensionslagar.

Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid social- och hälsovårdsministeriet. I

beredningen har även deltagit finansministeriet, inrikesministeriet, arbetsministeriet, Pensionsskyddscentralen och Kommunernas pensionsförsäkring samt ovan nämnda arbetsmarknadsorganisationer.

Den ändring av KoPL som ingår i propositionen har på Finlands Banks initiativ beretts som tjänsteuppdrag vid social- och hälsovårdsministeriet. I beredningen av ändringen har även deltagit företrädare för Finlands Bank, finansministeriet, pensionskassan för utövande konstnärer och särskilda grupper av arbetstagare samt Pensionsskyddscentralen.

5. Ikraftträdande

Ändringarna i APL, KAPL, SPL och StPL föreslås träda i kraft den 1 april 1998. Sålunda tillämpas 4 f § 3 mom. APL när pensionsfallet inträffar den 1 april 1998 eller därefter. Enligt förslaget tillämpas 5 § 6 mom. APL samt 16 § 4 mom. och 22 a § 6 mom. SPL emellertid på sådana deltidspensioner som har börjat 1994 eller därefter.

Den föreslagna lagen om deltidarbets- och deltidspensionsarrangemang för äldre arbetstagare föreslås träda i kraft den 1 juli 1998. Lagen skall vara temporär och gälla till utgången av 2000. En sådan arbetstagare eller företagare som redan innan lagen träder i kraft har fyllt 56 år och som i övrigt uppfyller villkoren för erhållande av deltidspension när lagen träder i kraft, kan beviljas deltidspension från och med ikraftträdandet.

Ändringen i KoPL föreslås träda i kraft den 1 april 1998. Ändringen kan emellertid tillämpas redan från ingången av 1998.

Med stöd av vad som anförts ovan förelägs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag**om ändring av lagen om pension för arbetstagare**

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i lagen den 8 juli 1961 om pension för arbetstagare (395/1961) 5 § 5 mom., sådant det lyder i lag 666/1985,

ändras 4 f § 3 mom., 5 § 4 och 6 mom. och 12 § 1 mom. 2 punkten,

dessas lagrum sådana de lyder, 4 f § 3 mom. i lag 603/1986, 5 § 4 mom. i nämnda lag 666/1985 och 6 mom. i lag 559/1993 samt 12 § 1 mom. 2 punkten i lag 1293/1996, som följer:

4 f §

När deltidspension fastställs, betraktas som stabiliserad förvärvsinkomst den pensionsgrundande lönen i det arbetsförhållande, på grundval av vilket vid fastställandet av pension skulle beaktas den återstående tiden till pensionsåldern, om arbetstagaren vid den tidpunkt då deltidspensionen börjar hade blivit arbetsoförmögen. Om sådant avbrott i arbetsförhållande som avses i 2 § 5 mom. tillämpas på arbetsförhållandet, anses arbetsförhållandet dock ha fortgått utan avbrott när deltidspension fastställs.

5 §

Deltidsarbete som utförs vid sidan av deltidspension utökar pensionen på det sätt som bestäms ovan.

Ålders- eller invalidpensionen för en arbetstagare som har uppburet deltidspension utökas med ett belopp som för varje månad under vilken arbetstagaren har fått deltidspension är 1/8 procent av den pensionsgrundande lönen. Som pensionsgrundande lön beaktas härvid den skillnad i förvärvsinkomsterna enligt 5 c § 1 mom. på grundval av vilken arbetstagarens deltidspension första gången har fastställts. Om med pension för deltidarbete som utförts vid sidan av deltidspension sammanräknas pension som intjänas för återstående tid enligt 6 a §, intjänas för denna tid pension i enlighet med 3 mom. även för den skillnad i förvärvsinkomsterna som avses ovan.

12 §

Pensionsanstalternas ömsesidiga ansvar för pensionerna och rehabiliteringspenningen bestäms och pensionsanstalternas omkostnader för pensionerna och rehabiliteringspenningen fördelas mellan pensionsanstalterna, om dessa inte har kommit överens om något annat, enligt följande:

2) för invalidpension som har beviljats med tillämpning av 6 a §, och för halva beloppet av sådan arbetslöshetspension som har beviljats med tillämpning av 6 a § på ett arbetsförhållande som har pågått minst fem år, i dessa pensioner även inbegripet en pensionsdel som eventuellt betalas enligt lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden och en i 3 a § 4 mom. lagen om sjömanspensioner angiven pensionsdel som eventuellt betalas enligt nämnda lag, dock inte ett pensionsbelopp enligt 5 § 6 mom. i nämnda lag, vilket beräknats med tillämpning av 6 a §, och varken tillägg enligt 4 j eller 7 g § eller med stöd av 9 § efter pensionens begynnande, i fråga om arbetslöshetspension dock förhöjningar som gjorts efter den tidpunkt för arbetslöshetens början som avses i 4 c § samt för den del av rehabiliteringspenningen som till sitt belopp motsvarar den på ovan nämnt sätt fastställda delen av den med tillämpning av 6 a § beviljande invalidpensionen, svarar enbart den pensionsanstalt till vars verksamhetskrets arbetstagaren hörde på grundval av ett arbetsförhållande som avses i nämnda paragraf; dessutom svarar pensionsanstalten för det belopp av pensionen eller rehabiliteringspenningen som enligt de grunder som ministeriet har fastställt eller givit särskilt har överförs på den del av pensionen som pen-

sionsanstalten svarar för enligt 12 a § 5 mom.,

Denna lag träder i kraft den 1 april 1998. Lagens 5 § 6 mom. tillämpas på deltidspension som börjat den 1 januari 1994 eller därefter.

2.

Lag

om ändring av lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden

I enlighet med riksdagens beslut ändras i lagen den 9 februari 1962 om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden (134/1962) 4 § 6 mom., 9 § 1 mom. 2 punkten och 13 a §, dessa lagrum sådana de lyder, 4 § 6 mom. i lag 1483/1995 samt 9 § 1 mom. 2 punkten och 13 a § i lag 1294/1996, som följer:

4 §

ansvarar de för pensionsskyddet enligt denna lag på följande sätt:

Arbetstagare är berättigad till arbetslöshetspension och deltidspension, om annat inte följer av denna lag, på det sätt som stadgas i lagen om pension för arbetstagare. Den tid som enligt 4 f § 1 mom. 3 punkten och 5 § 6 mom. i nämnda lag återstår till pensionsåldern motsvarar i 7 § 1 mom. angiven lön. Den i 4 f § 1 mom. 4 punkten lagen om pension för arbetstagare nämnda pensionsgrundande tiden av fem år beräknas i månader på grundval av de förvärvsinkomster som under de sistförflutna 15 kalenderåren erhållits i arbetsförhållanden på vilka denna lag tillämpas, genom att beloppet av förvärvsinkomsterna under kalenderåret divideras med det markbelopp som avses i 1 § 1 mom. 2 punkten i nämnda lag. Härvid beaktas endast hela månader, likväl högst så många månader att de tillsammans med övriga i 4 f § 1 mom. 4 punkten lagen om pension för arbetstagare angivna pensionsgrundande tider utgör 12 månader per kalenderår. När deltidspension fastställs, betraktas som stabiliserad förvärvsinkomst den i 7 § 1 mom. nämnda lön, som skulle räknas såsom berättigande till pension om arbetstagaren blivit arbetsoförmögen vid den tidpunkt då deltidspensionen börjar.

9 §

Om de pensionsanstalter som avses i 2 § inte har kommit överens om något annat,

2) för invalidpension som beviljats med tillämpning av 7 § 1 mom. och för 30/100 av en arbetslöshetspension som beviljats med tillämpning av 7 § 1 mom., i dessa pensioner även inbegripet en pensionsdel som eventuellt betalas enligt lagen om pension för arbetstagare, och en pensionsdel som avses i 3 a § 4 mom. lagen om sjömanspensioner och som eventuellt betalas enligt nämnda lag, dock inte ett pensionsbelopp motsvarande 5 § 6 mom. lagen om pension för arbetstagare, vilket beräknats med tillämpning av 7 § 1 mom. i denna lag, och varken förhöjning enligt 4 j eller 7 g § lagen om pension för arbetstagare eller förhöjningar som gjorts med stöd av 9 § i nämnda lag efter pensionens begynnande, i fråga om arbetslöshetspensionen likväl efter den tidpunkt för arbetslöshetens början som avses i 4 c § lagen om pension för arbetstagare, samt för den del av rehabiliteringspenningen som motsvarar den på ovan nämnt sätt fastställda delen av den med tillämpning av 7 § 1 mom. beviljade invalidpensionen, svarar enbart den pensionsanstalt till vars verksamhetskrets arbetstagaren hörde då han ådrog sig sjukdom, lyte eller skada som avses i 7 § 1 mom. eller då han blev arbetslös eller, om han då inte längre stod i ett arbetsförhållande som omfattas av denna lag, den pensionsanstalt till vars verksamhetskrets han senast hört; dessutom svarar

pensionsanstalten för det belopp av pensionen eller rehabiliteringspenningen som enligt de grunder som har givits av ministeriet särskilt har överförts på den pensionsdel som pensionsanstalten svarar för enligt 12 a § 5 mom. lagen om pension för arbetstagare,

mom., 3 § 2 mom., 3 a §, 4 § 1 och 5 mom., 4 a § 2—6 mom., 4 b—4 d, 4 f—4 h och 4 j—4 n §, 5 § 4 och 6 mom., 5 c, 7 f—7 h, 8, 8 a—8 g, 9, 9 a, 10, 10 a, 10 c och 12 §, 12 a § 4 och 5 mom., 13 a, 13 b och 14 §, 15 § 2 mom. samt 15 a, 15 b, 16, 17, 17 a, 17 b, 18, 19 a—19 d, 20, 21, 21 a—21 f, 22 och 23 § lagen om pension för arbetstagare.

13 a §

Om inte något annat följer av denna lag, gäller dessutom i tillämpliga delar 1 § 6

Denna lag träder i kraft den 1 april 1998.

3.

Lag

om ändring av lagen om sjömanspensioner

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 26 januari 1956 om sjömanspensioner (72/1956) 3 a § 2 mom. 2 punkten, 14 b § 3 mom., 15 b § 2 mom., 16 § 3 mom., 20 § 1 mom. och 22 a § 5 mom.,

dessas lagrum sådana de lyder, 3 a § 2 mom. 2 punkten i lag 1295/1996, 14 b § 3 mom. i lag 1595/1993, 15 b § 2 mom. i lag 102/1990, 16 § 3 mom., 20 § 1 mom. och 22 a § 5 mom. i lag 1745/1995, samt

fogas till 16 §, sådan den lyder i nämnda lag 1745/1995, ett nytt 3 mom., varvid det ändrade 3 mom. blir 4 mom., och till 22 a §, sådan den lyder i nämnda lag 1745/1995, ett nytt 5 mom., varvid det ändrade 5 mom. blir 6 mom., som följer:

3 a §

För den del av pensionen enligt denna lag som motsvarar minimipensionsskyddet enligt lagen om pension för arbetstagare och för rehabiliteringspenningen ansvarar pensionskassan på följande sätt:

2) för invaliditetspension som har beviljats med tillämpning av 12 a § och för 30/100 av beloppet av sådan arbetslöshetspension som har beviljats med tillämpning av 12 a §, i dessa pensioner även inbegripet de pensionsdelar som betalas enligt lagen om pension för arbetstagare och lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden (134/1962), dock inte ett pensionsbelopp enligt 16 § 4 mom. eller 22 a § 6 mom. i denna lag, vilket beräknats med tillämpning av 12 a §, och varken tillägg enligt 25 a

eller 15 d § eller med stöd av 18 § efter pensionens begynnande, i fråga om arbetslöshetspensionen dock efter den tidpunkt för arbetslöshetens början som avses i 15 e §, företagna förhöjningar, samt för den del av rehabiliteringspenningen som motsvarar det minimipensionsskydd enligt lagen om pension för arbetstagare som på ovan nämnt sätt bestäms utgående från en med tillämpning av 12 a § beviljad invaliditetspension svarar pensionskassan ensam; dessutom ansvarar pensionskassan för det belopp av pension eller rehabiliteringspenning som enligt de grunder som vederbörande ministerium har givit särskilt har överförts på den del som pensionskassan svarar för enligt 12 a § 5 mom. lagen om pension för arbetstagare; samt

14 b §

När deltidspensionen fastställs, betraktas som stabiliserad förvärvsinkomst den pensionsgrundande lönen i det arbetsförhållande, på grundval av vilket vid fastställandet av pension skulle beaktas den återstående tiden till pensionsåldern, om arbetstagaren vid den tidpunkten då deltidspensionen börjar hade blivit arbetsoförmögen. Om sådant avbrott i arbetsförhållande som avses i 11 § 6 mom. tillämpas på arbetsförhållandet, anses arbetsförhållandet dock ha fortgått utan avbrott när deltidspension fastställs.

15 b §

Om en efterlevande make är född före den 1 juli 1955, förutsätter efterlevandepension en minimiålder av 35 år i stället för den ålder av 50 år som nämns i 1 mom. Vad som här bestäms gäller inte en tidigare make till förmånslåtare.

16 §

Deltidsarbete som utförs vid sidan av deltidspension utökar pensionen på det sätt som bestäms ovan.

Alderdoms- eller invaliditetspensionen för en arbetstagare som uppburit deltidspension utökas med ett belopp som för varje månad under vilken arbetstagaren har fått deltidspension är 1/8 procent av den pensionsgrundande lönen. Som pensionsgrundande lön beaktas härvid den skillnad i förvärvsinkomsterna enligt 16 g § 1 mom. på grundval av vilken arbetstagarens deltidspension första gången har fastställts. Om med pension för deltidarbete som utförts vid sidan av deltidspension sammanräknas pension som intjänas för återstående tid enligt 12 a §, intjänas pension för denna tid i enlighet med 22 a § 3 mom. även för den skillnad i förvärvsinkomsterna som avses ovan.

20 §

De pensioner som fastställts separat för varje arbetsförhållande sammanräknas.

Maximibeloppet av ålderdoms- och invaliditetspension är dock 50 procent av arbetstagarens genomsnittliga månadslön beräknad på grundval av de sammanlagda lönerna för hans olika arbetsförhållanden under de tio sista sjujtjänståren. Då den genomsnittliga månadslönen fastställs, beaktas de tio sista urvalsåren enligt 16 a § 1 mom. på grundval av vilka pensionslönen för arbetsförhållandena har fastställts. När den genomsnittliga månadslönen fastställs, beaktas dock inte sådana sjujtjänstår, för vilka arbetstagaren har betalats deltidspension enligt 14 b §. Om ovan nämnda genomsnittliga månadslön är väsentligt lägre eller högre än den lön som den försäkrade har uppburit för sjömansarbete under en så lång tid att den högre eller lägre lönen kan anses stabiliserad, beaktas såsom genomsnittlig månadslön den genomsnittliga arbetsförtjänst som han skulle ha haft om någon förändring inte hade inträffat. Har pensionen dock fastställts enligt 17 eller 22 a §, är pensionens maximibelopp 60 procent av den samordningsgrund som avses i 8 § lagen om pension för arbetstagare.

22 a §

Deltidsarbete som utförs vid sidan av deltidspension utökar pensionen på det sätt som bestäms ovan.

Alderdoms- eller invaliditetspensionen för en arbetstagare som har uppburit deltidspension utökas med ett belopp som för varje månad under vilken arbetstagaren har fått deltidspension är 1/8 procent av den pensionsgrundande lönen. Som pensionsgrundande lön beaktas härvid den skillnad i förvärvsinkomsterna enligt 16 g § 1 mom. på grundval av vilken arbetstagarens deltidspension första gången har fastställts. Om med pension för deltidarbete som utförts vid sidan av deltidspension sammanräknas pension som intjänas för återstående tid enligt 12 a §, intjänas pension för denna tid i enlighet med 3 mom. även för den skillnad i förvärvsinkomsterna som avses ovan.

Denna lag träder i kraft den 1 april 1998.

Lagens 16 § 4 mom. och 22 a § 6 mom. tillämpas på deltidspension som börjat den 1 januari 1994 eller därefter.

4.

Lag**om ändring av 19 § lagen om pension för lantbruksföretagare**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 14 juli 1969 om pension för lantbruksföretagare (467/1969) 19 § 1 mom., sådant det lyder i lag 1486/1995, som följer:

19 §
Om inte något annat följer av denna lag gäller dessutom i tillämpliga delar 2 § 2 mom., 3 a, 4, 4 a—4 h, 4 j—4 n §, 5 § 1 mom., 2 mom. 1 punkten, 3, 4 och 6 mom., 5 a—5 c, 7 g, 7 h, 8, 8 a—8 g, 9, 9 a och

10 c §, 11 § 1 och 2 mom., 12 § 1 mom. 5 punkten samt 14, 16, 17, 17 a, 17 b, 18, 19, 19 a—19 e, 20, 21, 21 a—21 e och 22 § lagen om pension för arbetstagare.

Denna lag träder i kraft den 1 april 1998.

5.

Lag**om ändring av 17 § lagen om pension för företagare**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 14 juli 1969 om pension för företagare (468/1969) 17 § 1 mom., sådant det lyder i lag 1485/1995, som följer:

17 §
Om inte något annat följer av denna lag gäller dessutom i tillämpliga delar 2 § 2 mom., 3 § 1 och 2 mom., 3 a, 4, 4 a—4 h, 4 j—4 n §, 5 § 1 mom., 2 mom. 1 punkten, 3, 4 och 6 mom., 5 a—5 c, 7 g, 7 h, 8, 8 a—8 g, 9, 9 a, 10 och 10 c §, 11 § 1 och

2 mom., 12 § 1 mom. 5 punkten och 4 mom. samt 14, 16, 17, 17 a, 17 b, 18, 19, 19 a—19 e, 20, 21, 21 a—21 e och 22 § lagen om pension för arbetstagare.

Denna lag träder i kraft den 1 april 1998.

6.

Lag**om ändring 9 d § lagen om statens pensioner**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 20 maj 1966 om statens pensioner (280/1966) 9 d § 2 mom., sådant det lyder i lag 103/1989, som följer:

9 d §

När deltidspension fastställs, betraktas som stabiliserad förvärvsinkomst den pensionsgrundande lönen av den anställning på grundval av vilken vid fastställande av pension skulle beaktas den återstående tiden till pensionsåldern, om förmånstagaren vid den

tidpunkt då deltidspensionen börjar hade blivit arbetsförmögen. Om anställningen har avslutats med stöd av 1 § 8 mom., anses den dock ha fortgått utan avbrott när deltidspension fastställs.

Denna lag träder i kraft den 1 april 1998.

7.

Lag**om deltidsarbets- och deltidspensionsarrangemang för äldre arbetstagare**

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Om en arbetstagare på grund av övergång till deltidspension vill arbeta kortare tid än den ordinarie arbetstiden, skall arbetsgivaren försöka ordna arbetet så att arbetstagaren kan utföra deltidsarbete. Arbetstiden förkortas på det sätt som arbetsgivaren och arbetstagaren avtalar med beaktande av arbetstagarens behov samt produktions- och serviceverksamheten.

2 §

En arbetstagare som har fyllt 56 år har utan hinder av vad som i 4 f § 1 mom. lagen om pension för arbetstagare (395/1961), 14 b § 1 mom. lagen om sjömanspensioner (72/1956) och 9 d § 1 mom. lagen om statens pensioner (280/1966) bestäms om den nedre åldersgränsen för erhållande av deltidspension rätt till deltidspension, om villkoren för erhållande av deltidspension enligt ovan nämnda lagar i övrigt är uppfyllda. Dessutom iakttas i tillämpliga delar vad som

i ovan nämnda lagar bestäms om deltidspension.

Vad som bestäms i 1 mom. gäller också företagare som avses i lagen om pension för företagare (468/1969) och lagen om pension för lantbruksföretagare (467/1969).

3 §

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1998 och den gäller till den 31 december 2000.

Lagen tillämpas på i lagen om pension för arbetstagare, lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden (34/1962), lagen om sjömanspensioner och pensionslagen för evangelisk-lutherska kyrkan (298/1966) avsedda arbetsgivare och arbetstagare och tjänsteinnehavare i arbets- eller anställningsförhållande samt på i lagen om pension för företagare och lagen om pension för lantbruksföretagare avsedda företagare.

Lagens 1 § tillämpas också på arbetsgivare, tjänsteinnehavare och arbetstagare som

avses i lagen om pension för kommunala tjänsteinnehavare och arbetstagare (202/1964).

En sådan i 2 mom. avsedd arbetstagare, tjänsteinnehavare eller företagare som redan

innan lagen trädde i kraft har fyllt 56 år och som annars uppfyller villkoren för erhållande av deltidspension när lagen träder i kraft, kan beviljas deltidspension från och med ikraftträdandet.

8.

Lag

om ändring av 1 § lagen om pension för konstnärer och särskilda grupper av arbetstagare

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 26 juli 1985 om pension för konstnärer och särskilda grupper av arbetstagare (662/1985) 1 § 5 mom., sådant det lyder i lag 1056/1997, som följer:

1 §

Denna lag gäller inte ett arbetsförhållande till den del det har varit i kraft före det år då arbetstagaren fyllt 14 år. Lagen gäller inte heller utövande av idrott. Paragrafens 3 och 4 mom. tillämpas inte på ett arbetsförhållande på basis av vilket arbetsgivaren har rätt till pension enligt en lag, ett pensionsreglemente eller en pensionsstadga som avses i

8 § 4 mom. 2—4, 7—9 eller 12 punkten lagen om pension för arbetstagare.

Denna lag träder i kraft den 1 april 1998.

Denna lag tillämpas från och med den 1 januari 1998.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

Helsingfors den 6 mars 1998

Republikens President

MARTTI AHTISAARI

Social- och hälsovårdsminister
Sinikka Mönkäre

1.

Lag**om ändring av lagen om pension för arbetstagare**

I enlighet med riksdagens beslut
 upphävs i lagen den 8 juli 1961 om pension för arbetstagare (395/1961) 5 § 5 mom., så-
 dant det lyder i lag 666/1985,
 ändras 4 f § 3 mom., 5 § 4 och 6 mom. och 12 § 1 mom. 2 punkten,
 dessa lagrum sådana de lyder, 4 f § 3 mom. i lag 603/1986, 5 § 4 mom. i nämnda lag
 666/1985 och 6 mom. i lag 559/1993 samt 12 § 1 mom. 2 punkten i lag 1293/1996, som
 följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

4 f §

När deltidspension fastställs, betraktas som stabiliserad förvärvsinkomst den pensionsgrundande lönen i det arbetsförhållande, på grundvalen av vilken vid fastställandet av pension skulle beaktas den återstående tiden till pensionsåldern, om arbetstagaren vid den tidpunkt då deltidspensionen börjar hade blivit arbetsoförmögen.

När deltidspension fastställs, betraktas som stabiliserad förvärvsinkomst den pensionsgrundande lönen i det arbetsförhållande, på grundval av vilket vid fastställandet av pension skulle beaktas den återstående tiden till pensionsåldern, om arbetstagaren vid den tidpunkt då deltidspensionen börjar hade blivit arbetsoförmögen. *Om sådant avbrott i arbetsförhållande som avses i 2 § 5 mom. tillämpas på arbetsförhållandet, anses arbetsförhållandet dock ha fortgått utan avbrott när deltidspension fastställs.*

5 §

Beviljas pension enligt 4 § 2 mom. i förtid, minskas pensionen med en halv procent för varje månad för vilken pensionen utbetalas före ingången av den månad som följer efter den då pensionsåldern uppnås. Minskningen beräknas på den enligt 8 § samordnade pension som arbetstagaren har intjänat fram till begynnelsestidpunkten för pensionen. Om härvid det arbetsförhållande som ligger till grund för den icke i förtid beviljade pensionen upphör före uppnådd pensionsålder, fogas den pension, som intjänats genom nämnda arbetsförhållande, till ålderspensionen så ändrad att den motsvarar arbetstagarens ålder vid begynnelsestidpunkten för den pension som beviljas på grundvalen

Deltidsarbete som utförs vid sidan av deltidspension utökar pensionen på det sätt som bestäms ovan.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

härav.

Med avvikelse från vad som stadgas i 4 mom. minskas den förtida ålderspensionen för arbetstagare som är född före år 1937, beroende på födelseår, enligt följande procenttal

(upphävs)

Födelseår	Minskning i procent per månad
1922 eller tidigare	0,33
1923	0,34
1924	0,36
1925	0,37
1926	0,38
1927	0,39
1928	0,40
1929	0,41
1930	0,42
1931	0,43
1932	0,44
1933	0,46
1934	0,47
1935	0,48
1936	0,49

Ålders- eller invalidpensionen för en arbetstagare som har uppburit deltidspension utökas med ett belopp som för varje månad under vilken arbetstagaren har fått deltidspension är 1/8 procent av den pensionsgrundande lönen. Som pensionsgrundande lön beaktas härvid den skillnad i förvärvsinkomsterna enligt 5 c § 1 mom. på grundval av vilken arbetstagarens deltidspension första gången har fastställts.

Ålders- eller invalidpensionen för en arbetstagare som har uppburit deltidspension utökas med ett belopp som för varje månad under vilken arbetstagaren har fått deltidspension är 1/8 procent av den pensionsgrundande lönen. Som pensionsgrundande lön beaktas härvid den skillnad i förvärvsinkomsterna enligt 5 c § 1 mom. på grundval av vilken arbetstagarens deltidspension första gången har fastställts. Om med pension för deltidarbete som utförts vid sidan av deltidspension sammanräknas pension som intjänas för återstående tid enligt 6 a §, intjänas för denna tid pension i enlighet med 3 mom. även för den skillnad i förvärvsinkomsterna som avses ovan.

12 §

Pensionsanstalternas ömsesidiga ansvar för pensionerna och rehabiliteringspenningen bestäms och pensionsanstalternas omkostnader för pensionerna och rehabiliteringspenningen fördelas mellan pensionsanstalterna, om dessa inte har kommit överens om något annat, enligt följande:

2) för invalidpension som har beviljats med tillämpning av 6 a § och för halva beloppet av sådan arbetslöshetspension som

12 §

Pensionsanstalternas ömsesidiga ansvar för pensionerna och rehabiliteringspenningen bestäms och pensionsanstalternas omkostnader för pensionerna och rehabiliteringspenningen fördelas mellan pensionsanstalterna, om dessa inte har kommit överens om något annat, enligt följande:

2) för invalidpension som har beviljats med tillämpning av 6 a §, och för halva beloppet av sådan arbetslöshetspension som

Gällande lydelse

har beviljats med tillämpning av 6 a § på ett arbetsförhållande som har pågått minst fem år, i dessa pensioner även inbegripet en pensionsdel som eventuellt betalas enligt lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden och en i 3 a § 4 mom. lagen om sjömanspensioner angiven pensionsdel som eventuellt betalas enligt nämnda lag, dock varken tillägg enligt 4 j eller 7 g § eller med stöd av 9 § efter pensionens begynnande, i fråga om arbetslöshetspensionen dock förhöjningen som gjorts efter den tidpunkt för arbetslöshetens början som avses i 4 c § samt för den del av rehabiliteringspenningen som till sitt belopp motsvarar den på ovan nämnt sätt fastställda delen av den med tillämpning av 6 a § beviljade invalidpensionen, svarar enbart den pensionsanstalt till vars verksamhetskrets arbetstagaren hörde på grundval av ett arbetsförhållande som avses i nämnda paragraf; dessutom svarar pensionsanstalten för det belopp av pensionen eller rehabiliteringspenningen som enligt de grunder som ministeriet har fastställt eller givit särskilt har överförts på den del av pensionen som pensionsanstalten svarar för enligt 12 a § 5 mom.,

Föreslagen lydelse

har beviljats med tillämpning av 6 a § på ett arbetsförhållande som har pågått minst fem år, i dessa pensioner även inbegripet en pensionsdel som eventuellt betalas enligt lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden och en i 3 a § 4 mom. lagen om sjömanspensioner angiven pensionsdel som eventuellt betalas enligt nämnda lag, dock *inte ett pensionsbelopp enligt 5 § 6 mom. i nämnda lag, vilket beräknats med tillämpning av 6 a §, och varken tillägg enligt 4 j eller 7 g § eller med stöd av 9 § efter pensionens begynnande, i fråga om arbetslöshetspension dock förhöjningar som gjorts efter den tidpunkt för arbetslöshetens början som avses i 4 c § samt för den del av rehabiliteringspenningen som till sitt belopp motsvarar den på ovan nämnt sätt fastställda delen av den med tillämpning av 6 a § beviljade invalidpensionen, svarar enbart den pensionsanstalt till vars verksamhetskrets arbetstagaren hörde på grundval av ett arbetsförhållande som avses i nämnda paragraf; dessutom svarar pensionsanstalten för det belopp av pensionen eller rehabiliteringspenningen som enligt de grunder som ministeriet har fastställt eller givit särskilt har överförts på den del av pensionen som pensionsanstalten svarar för enligt 12 a § 5 mom.,*

*Denna lag träder i kraft den 1 april 1998.
Lagens 5 § 6 mom. tillämpas på deltidspension som börjat den 1 januari 1994 eller därefter.*

2.

Lag**om ändring av lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 9 februari 1962 om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden (134/1962) 4 § 6 mom., 9 § 1 mom. 2 punkten och 13 a §,
dessa lagrum sådana de lyder, 4 § 6 mom. i lag 1483/1995 samt 9 § 1 mom. 2 punkten och 13 a § i lag 1294/1996, som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §

Arbetstagare är berättigad till arbetslöshetspension och deltidspension, om annat inte följer av denna lag, på det sätt som stadgas i lagen om pension för arbetstagare. Den tid som enligt 4 f § 1 mom. 3 punkten i nämnda lag återstår till pensionsåldern motsvarar i 7 § 1 mom. angiven lön. Den i 4 f § 1 mom. 4 punkten lagen om pension för arbetstagare nämnda pensionsgrundande tiden av fem år beräknas i månader på grundval av de arbetsförtjänster som under de sistförflutna 15 kalenderåren erhållits i arbetsförhållanden på vilka denna lag tillämpas, genom att beloppet av arbetsförtjänsten under kalenderåret divideras med det markbelopp som avses i 1 § 1 mom. 2 punkten i nämnda lag. Härvid beaktas endast hela månader, likväl högst så många månader att de tillsammans med övriga i 4 f § 1 mom. 4 punkten lagen om pension för arbetstagare angivna pensionsgrundande tider utgör 12 månader per kalenderår. När deltidspension fastställs, betraktas som stabiliserad förvärvsinkomst den i 7 § 1 mom. nämnda lön, som skulle räknas såsom berättigande till pension om arbetstagaren blivit arbetsförmögen vid den tidpunkt då delpensionen börjar.

9 §

Om de pensionsanstalter som avses i 2 § inte har kommit överens om något annat, ansvarar de för pensionsskyddet enligt denna lag på följande sätt:

2) för invalidpension som beviljas med tillämpning av 7 § 1 mom. och för 30/100 av en arbetslöshetspension som beviljats med tillämpning av 7 § 1 mom., i dessa pensioner även inbegripet en pensionsdel som eventuellt betalas enligt lagen om pension för arbetstagare, och en pensionsdel som avses i 3 a § 4 mom. lagen om sjömanspensioner och som eventuellt betalas enligt nämnda lag, dock varken förhöjning enligt 4 j eller 7 g § lagen om pension för arbetstagare eller förhöjningen som gjorts med stöd av 9 § i nämnda lag efter pensio-

Arbetstagare berättigad till arbetslöshetspension och deltidspension, om annat inte följer av denna lag, på det sätt som stadgas i lagen om pension för arbetstagare. Den tid som enligt 4 f § 1 mom. 3 punkten och 5 § 6 mom. i nämnda lag återstår till pensionsåldern motsvarar i 7 § 1 mom. angiven lön. Den i 4 f § 1 mom. 4 punkten lagen om pension för arbetstagare nämnda pensionsgrundande tiden av fem år beräknas i månader på grundval av de *förvärvsinkomster* som under de sistförflutna 15 kalenderåren erhållits i arbetsförhållanden på vilka denna lag tillämpas, genom att beloppet av *förvärvsinkomsterna* under kalenderåret divideras med det markbelopp som avses i 1 § 1 mom. 2 punkten i nämnda lag. Härvid beaktas endast hela månader, likväl högst så många månader att de tillsammans med övriga i 4 f § 1 mom. 4 punkten lagen om pension för arbetstagare angivna pensionsgrundande tider utgör 12 månader per kalenderår. När deltidspension fastställs, betraktas som stabiliserad förvärvsinkomst den i 7 § 1 mom. nämnda lön, som skulle räknas såsom berättigande till pension om arbetstagaren blivit arbetsförmögen vid den tidpunkt då deltidspensionen börjar.

9 §

Om de pensionsanstalter som avses i 2 § inte har kommit överens om något annat, ansvarar de för pensionsskyddet enligt denna lag på följande sätt:

2) för invalidpension som beviljats med tillämpning av 7 § 1 mom. och för 30/100 av en arbetslöshetspension som beviljats med tillämpning av 7 § 1 mom., i dessa pensioner även inbegripet en pensionsdel som eventuellt betalas enligt lagen om pension för arbetstagare, och en pensionsdel som avses i 3 a § 4 mom. lagen om sjömanspensioner och som eventuellt betalas enligt nämnda lag, dock *inte ett pensionsbelopp motsvarande 5 § 6 mom. lagen om pension för arbetstagare, vilket beräknats med tillämpning av 7 § 1 mom. i denna lag, och*

Gällande lydelse

nens begynnande, i fråga om arbetslöshetspensionen likväl efter den tidpunkt för arbetslöshetens början som avses i 4 c § lagen om pension för arbetstagare, samt för den del av rehabiliteringspenningen som motsvarar den på ovan nämnt sätt fastställda delen av den med tillämpning av 7 § 1 mom. beviljade invalidpensionen, svarar enbart den pensionsanstalt till vars verksamhetskrets arbetstagaren hörde då han ådrog sig sjukdom, lyte eller skada som avses i 7 § 1 mom. eller då han blev arbetslös eller, om han då inte längre stod i ett arbetsförhållande som omfattas av denna lag, den pensionsanstalt till vars verksamhetskrets han senast har hört; dessutom svarar pensionsanstalten för det belopp av pensionen eller rehabiliteringspenningen som enligt de grunder som har givits av ministeriet särskilt har överförts på den pensionsdel som pensionsanstalten svarar för enligt 12 a § 5 mom. lagen om pension för arbetstagare särskilt har överförts på den pensionsdel som pensionsanstalten svarar för,

Föreslagen lydelse

varken förhöjning enligt 4 j eller 7 g § lagen om pension för arbetstagare eller förhöjningar som gjorts med stöd av 9 § i nämnda lag efter pensionens begynnande, i fråga om arbetslöshetspensionen likväl efter den tidpunkt för arbetslöshetens början som avses i 4 c § lagen om pension för arbetstagare, samt för den del av rehabiliteringspenningen som motsvarar den på ovan nämnt sätt fastställda delen av den med tillämpning av 7 § 1 mom. beviljade invalidpensionen, svarar enbart den pensionsanstalt till vars verksamhetskrets arbetstagaren hörde då han ådrog sig sjukdom, lyte eller skada som avses i 7 § 1 mom. eller då han blev arbetslös eller, om han då inte längre stod i ett arbetsförhållande som omfattas av denna lag, den pensionsanstalt till vars verksamhetskrets han senast hört; dessutom svarar pensionsanstalten för det belopp av pensionen eller rehabiliteringspenningen som enligt de grunder som har givits av ministeriet särskilt har överförts på den pensionsdel som pensionsanstalten svarar för enligt 12 a § 5 mom. lagen om pension för arbetstagare,

13 a §

Om inte något annat följer av denna lag, gäller dessutom i tillämpliga delar 1 § 6 mom., 3 § 2 mom., 3 a §, 4 § 1 och 5 mom., 4 a § 2—6 mom., 4 b—4 d, 4 f—4 h och 4 j—4 n §, 5 § 6 mom., 5 c, 7 f—7 h, 8 §, 8 a—8 g, 9, 9 a, 10, 10 a, 10 c och 12 §, 12 a § 4 och 5 mom., 13 a, 13 b och 14 §, 15 § 2 mom., samt 15 a, 15 b, 16, 17, 17 a, 17 b, 18, 19 a—19 d, 20, 21, 21 a—21 f, 22 och 23 § lagen om pension för arbetstagare.

13 a §

Om inte något annat följer av denna lag, gäller dessutom i tillämpliga delar 1 § 6 mom., 3 § 2 mom., 3 a §, 4 § 1 och 5 mom., 4 a § 2—6 mom., 4 b—4 d, 4 f—4 h och 4 j—4 n §, 5 § 4 och 6 mom., 5 c, 7 f—7 h, 8, 8 a—8 g, 9, 9 a, 10, 10 a, 10 c och 12 §, 12 a § 4 och 5 mom., 13 a, 13 b och 14 §, 15 § 2 mom. samt 15 a, 15 b, 16, 17, 17 a, 17 b, 18, 19 a—19 d, 20, 21, 21 a—21 f, 22 och 23 § lagen om pension för arbetstagare.

Denna lag träder i kraft den 1 april 1998.

3.

Lag

om ändring av lagen om sjömanspensioner

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 26 januari 1956 om sjömanspensioner (72/1956) 3 a § 2 mom. 2 punkten, 14 b § 3 mom., 15 b § 2 mom., 16 § 3 mom., 20 § 1 mom. och 22 a § 5 mom.,

dessas lagrum sådana de lyder, 3 a § 2 mom. 2 punkten i lag 1295/1996, 14 b § 3 mom. i lag 1595/1993, 15 b § 2 mom. i lag 102/1990, 16 § 3 mom., 20 § 1 mom. och 22 a § 5 mom. i lag 1745/1995, samt

fogas till 16 §, sådan den lyder i nämnda lag 1745/1995, ett nytt 3 mom., varvid det ändrade 3 mom. blir 4 mom., och till 22 a §, sådan den lyder i nämnda lag 1745/1995, ett nytt 5 mom., varvid det ändrade 5 mom. blir 6 mom., som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

3 a §

För den del av pensionen enligt denna lag som motsvarar minimipensionsskyddet enligt lagen om pension för arbetstagare och för rehabiliteringspenningen ansvarar pensionskassan på följande sätt:

2) för invaliditetspension som har beviljats med tillämpning av 12 a § och för 30/100 av beloppet av sådan arbetslöshetspension som har beviljats med tillämpning av 12 a §, i dessa pensioner även inbegripet de pensionsdelar som betalas enligt lagen om pension för arbetstagare och lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden (134/1962), dock varken tillägg enligt 25 a eller 15 d § eller med stöd av 18 § efter pensionens begynnande, i fråga om arbetslöshetspensionen dock efter den tidpunkt för arbetslöshetens början som avses i 15 e §, företagna förhöjningar, samt för den del av rehabiliteringspenningen som motsvarar den del av pensionen som motsvarar det minimipensionsskydd enligt lagen om pension för arbetstagare som på ovan nämnt sätt bestäms utgående från en med tillämpning av 12 a § beviljad invaliditetspension svarar pensionskassan ensam; dessutom ansvarar pensionskassan för det belopp av pension eller rehabiliteringspenning som enligt de grunder som vederbörande ministerium ha givit särskilt har överfört på den del som

För den del av pensionen enligt denna lag som motsvarar minimipensionsskyddet enligt lagen om pension för arbetstagare och för rehabiliteringspenningen ansvarar pensionskassan på följande sätt:

2) för invaliditetspension som har beviljats med tillämpning av 12 a § och för 30/100 av beloppet av sådan arbetslöshetspension som har beviljats med tillämpning av 12 a §, i dessa pensioner även inbegripet de pensionsdelar som betalas enligt lagen om pension för arbetstagare och lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden (134/1962), dock *inte ett pensionsbelopp enligt 16 § 4 mom. eller 22 a § 6 mom. i denna lag, vilket beräknats med tillämpning av 12 a §, och varken tillägg enligt 25 a eller 15 d § eller med stöd av 18 § efter pensionens begynnande, i fråga om arbetslöshetspensionen dock efter den tidpunkt för arbetslöshetens början som avses i 15 e §, företagna förhöjningar, samt för den del av rehabiliteringspenningen som motsvarar det minimipensionsskydd enligt lagen om pension för arbetstagare som på ovan nämnt sätt bestäms utgående från en med tillämpning av 12 a § beviljad invaliditetspension svarar pensionskassan ensam; dessutom ansvarar pensionskassan för det belopp av pension eller rehabiliteringspenning som enligt de*

Gällande lydelse

pensionskassan svarar för enligt 12 a § 5 mom. lagen om pension för arbetstagare; samt

Föreslagen lydelse

grunder som vederbörande ministerium har givit särskilt har överförts på den del som pensionskassan svarar för enligt 12 a § 5 mom. lagen om pension för arbetstagare; samt

14 b §

När deltidspensionen fastställs, betraktas som stabiliserad förvärvsinkomst den pensionsgrundande lönen i det arbetsförhållande, på grundval av vilket vid fastställandet av pension skulle beaktas den återstående tiden till pensionsåldern, om arbetstagaren vid den tidpunkten då deltidspensionen börjar hade blivit arbetsoförmögen.

När deltidspensionen fastställs, betraktas som stabiliserad förvärvsinkomst den pensionsgrundande lönen i det arbetsförhållande, på grundval av vilket vid fastställandet av pension skulle beaktas den återstående tiden till pensionsåldern, om arbetstagaren vid den tidpunkten då deltidspensionen börjar hade blivit arbetsoförmögen. *Om sådant avbrott i arbetsförhållande som avses i 11 § 6 mom. tillämpas på arbetsförhållandet, anses arbetsförhållandet dock ha fortgått utan avbrott när deltidspension fastställs.*

15 b §

Om en änka är född före den 1 juli 1955, förutsätter efterlevandepension en minimiålder av 35 år i stället för den ålder av 50 år som nämns i 1 mom. Vad som här stadgas gäller inte en tidigare make till förmånslåtare.

Om en *efterlevande make* är född före den 1 juli 1955, förutsätter efterlevandepension en minimiålder av 35 år i stället för den ålder av 50 år som nämns i 1 mom. Vad som här bestäms gäller inte en tidigare make till förmånslåtare.

16 §

Ålderdoms- eller invaliditetspensionen för en arbetstagare som uppburit deltidspension utökas med ett belopp som för varje månad under vilken arbetstagaren har fått deltidspension är 1/8 procent av den pensionsgrundande lönen. Som pensionsgrundande lön beaktas härvid den skillnad i förvärvsinkomsterna enligt 16 g § 1 mom. på grundval av vilken arbetstagarens deltidspension första gången har fastställts.

Deltidsarbete som utförs vid sidan av deltidspension utökar pensionen på det sätt som bestäms ovan.

Ålderdoms- eller invaliditetspensionen för en arbetstagare som uppburit deltidspension utökas med ett belopp som för varje månad under vilken arbetstagaren har fått deltidspension är 1/8 procent av den pensionsgrundande lönen. Som pensionsgrundande lön beaktas härvid den skillnad i förvärvsinkomsterna enligt 16 g § 1 mom. på grundval av vilken arbetstagarens deltidspension första gången har fastställts. *Om med pension för deltidsarbete som utförts vid sidan av deltidspension sammanräknas pension som*

Gällande lydelse

20 §

De pensioner som fastställts separat för varje arbetsförhållande sammanräknas. Maximibeloppet av ålderdoms- och invaliditetspension är dock 50 procent av arbetstagarens genomsnittliga månadslön beräknad på grundval av de sammanlagda lönerna för hans olika arbetsförhållanden under de tio sista sjötjänståren. Då den genomsnittliga månadslönen fastställs, beaktas de tio sista urvalsåren enligt 16 a § 1 mom. på grundval av vilka pensionslönen för arbetsförhållandena har fastställts. Om ovan nämnda genomsnittliga månadslön är väsentligt lägre eller högre än den lön som den försäkrade har uppburit för sjömansarbete under en så lång tid att den högre eller lägre lönen kan anses stabiliserad, beaktas såsom genomsnittlig månadslön den genomsnittliga arbetsförtjänst som han skulle ha haft om någon förändring inte hade inträffat. Har pensionen dock fastställts enligt 17 eller 22 a §, är pensionens maximibelopp 60 procent av den samordningsgrund som avses i 8 § lagen om pension för arbetstagare.

Föreslagen lydelse

intjänas för återstående tid enligt 12 a §, intjänas pension för denna tid i enlighet med 22 a § 3 mom. även för den skillnad i förvärvsinkomsterna som avses ovan.

20 §

De pensioner som fastställts separat för varje arbetsförhållande sammanräknas. Maximibeloppet av ålderdoms- och invaliditetspension är dock 50 procent av arbetstagarens genomsnittliga månadslön beräknad på grundval av de sammanlagda lönerna för hans olika arbetsförhållanden under de tio sista sjötjänståren. Då den genomsnittliga månadslönen fastställs, beaktas de tio sista urvalsåren enligt 16 a § 1 mom. på grundval av vilka pensionslönen för arbetsförhållandena har fastställts. *När den genomsnittliga månadslönen fastställs, beaktas dock inte sådana sjötjänstår, för vilka arbetstagaren har betalats deltidspension enligt 14 b §.* Om ovan nämnda genomsnittliga månadslön är väsentligt lägre eller högre än den lön som den försäkrade har uppburit för sjömansarbete under en så lång tid att den högre eller lägre lönen kan anses stabiliserad, beaktas såsom genomsnittlig månadslön den genomsnittliga arbetsförtjänst som han skulle ha haft om någon förändring inte hade inträffat. Har pensionen dock fastställts enligt 17 eller 22 a §, är pensionens maximibelopp 60 procent av den samordningsgrund som avses i 8 § lagen om pension för arbetstagare.

22 a §

Ålderdoms- eller invaliditetspensionen för en arbetstagare som har uppburit deltidspension utökas med ett belopp som för varje månad under vilken arbetstagaren har fått deltidspension är 1/8 procent av den pensionsgrundande lönen. Som pensionsgrundande lön beaktas härvid den skillnad i förvärvsinkomsterna enligt 16 g § 1 mom. på grundval av vilken arbetstagarens deltidspension första gången har fastställts.

Deltidsarbete som utförs vid sidan av deltidspension utökar pensionen på det sätt som bestäms ovan.

Ålderdoms- eller invaliditetspensionen för en arbetstagare som har uppburit deltidspension utökas med ett belopp som för varje månad under vilken arbetstagaren har fått deltidspension är 1/8 procent av den pensionsgrundande lönen. Som pensionsgrundande lön beaktas härvid den skillnad i förvärvsinkomsterna enligt 16 g § 1 mom. på grundval av vilken arbetstagarens deltidspension första gången har fastställts. *Om med pension för deltidarbete som utförts vid sidan av deltidspension sammanräknas pension som intjänas för återstående tid enligt*

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

12 a §, intjänas pension för denna tid i enlighet med 3 mom. även för den skillnad i förvärvsinkomsterna som avses ovan.

*Denna lag träder i kraft den 1 april 1998.
Lagens 16 § 4 mom. och 22 a § 6 mom. tillämpas på deltidspension som börjat den 1 januari 1994 eller därefter.*

4.**Lag****om ändring av 19 § lagen om pension för lantbruksföretagare**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 14 juli 1969 om pension för lantbruksföretagare (467/1969) 19 § 1 mom., sådant det lyder i lag 1486/1995, som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

19 §
Om inte något annat följer av denna lag gäller dessutom i tillämpliga delar 2 § 2 mom., 3 a, 4, 4 a—4 h, 4 j—4 n §§, 5 § 1 mom., 2 mom. 1 punkten, 3 och 6 mom., 5 a—5 c, 7 g, 7 h, 8, 8 a—8 g, 9, 9 a och 10 c §§, 11 § 1 och 2 mom., 12 § 1 mom. 5 punkten samt 14, 16, 17, 17 a, 17 b, 18, 19, 19 a—19 e, 20, 21, 21 a—21 e och 22 §§ lagen om pension för arbetstagare.

19 §
Om inte något annat följer av denna lag gäller dessutom i tillämpliga delar 2 § 2 mom., 3 a, 4, 4 a—4 h, 4 j—4 n §, 5 § 1 mom., 2 mom. 1 punkten, 3, 4 och 6 mom., 5 a—5 c, 7 g, 7 h, 8, 8 a—8 g, 9, 9 a och 10 c §, 11 § 1 och 2 mom., 12 § 1 mom. 5 punkten samt 14, 16, 17, 17 a, 17 b, 18, 19, 19 a—19 e, 20, 21, 21 a—21 e och 22 § lagen om pension för arbetstagare.

Denna lag träder i kraft den 1 april 1998.

5.**Lag****om ändring av 17 § lagen om pension för företagare**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 14 juli 1969 om pension för företagare (468/1969) 17 § 1 mom., sådant det lyder i lag 1485/1995, som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

17 §
Om inte något annat följer av denna lag

17 §
Om inte något annat följer av denna lag

Gällande lydelse

gäller dessutom i tillämpliga delar 2 § 2 mom., 3 § 1 och 2 mom., 3 a, 4, 4 a—4 h, 4 j—4 n §§, 5 § 1 mom., 2 mom. 1 punkten, 3 och 6 mom., 5 a—5 c, 7 g, 7 h, 8, 8 a—8 g, 9, 9 a, 10 och 10 c §§, 11 § 1 och 2 mom., 12 § 1 mom. 5 punkten och 4 mom. samt 14, 16, 17, 17 a, 17 b, 18, 19, 19 a—19 e, 20, 21, 21 a—21 e och 22 §§ lagen om pension för aretstagare.

Föreslagen lydelse

gäller dessutom i tillämpliga delar 2 § 2 mom., 3 § 1 och 2 mom., 3 a, 4, 4 a—4 h, 4 j—4 n §, 5 § 1 mom., 2 mom. 1 punkten, 3, 4 och 6 mom., 5 a—5 c, 7 g, 7 h, 8, 8 a—8 g, 9, 9 a, 10 och 10 c §, 11 § 1 och 2 mom., 12 § 1 mom. 5 punkten och 4 mom. samt 14, 16, 17, 17 a, 17 b, 18, 19, 19 a—19 e, 20, 21, 21 a—21 e och 22 § lagen om pension för arbetstagare.

Denna lag träder i kraft den 1 april 1998.

6.**Lag****om ändring 9 d § lagen om statens pensioner**

I enlighet med riksdagens beslut *ändras* i lagen den 20 maj 1966 om statens pensioner (280/1966) 9 d § 2 mom., sådant det lyder i lag 103/1989, som följer:

Gällande lydelse

När deltidspension fastställs, betraktas som stabiliserad förvärvsinkomst den pensionsgrundande lönen av den anställning på grundval av vilken vid fastställande av pension skulle beaktas den återstående tiden till pensionsåldern, om förmånstagaren vid den tidpunkt då deltidspensionen börjar hade blivit arbetsoförmögen.

*Föreslagen lydelse***9 d §**

När deltidspension fastställs, betraktas som stabiliserad förvärvsinkomst den pensionsgrundande lönen av den anställning på grundval av vilken vid fastställande av pension skulle beaktas den återstående tiden till pensionsåldern, om förmånstagaren vid den tidpunkt då deltidspensionen börjar hade blivit arbetsoförmögen. *Om anställningen har avslutats med stöd av 1 § 8 mom., anses den dock ha fortgått utan avbrott när deltidspension fastställs.*

Denna lag träder i kraft den 1 april 1998.

8.

Lag

om ändring av 1 § lagen om pension för konstnärer och särskilda grupper av arbetstagare

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 26 juli 1985 om pension för konstnärer och särskilda grupper av arbetstagare (662/1985) 1 § 5 mom., sådant det lyder i lag 1056/1997, som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

Denna lag gäller inte ett arbetsförhållande till den del det har varit i kraft före det år då arbetstagaren fyllt 14 år. Lagen gäller inte heller utövande av idrott. Paragrafens 3 och 4 mom. tillämpas inte på ett arbetsförhållande på basis av vilket arbetstagaren har rätt till pension enligt en lag, ett pensionsreglemente eller en pensionsstadga som avses i 8 § 4 mom. 2—9 eller 12 punkten lagen om pension för arbetstagare.

Denna lag gäller inte ett arbetsförhållande till den del det har varit i kraft före det år då arbetstagaren fyllt 14 år. Lagen gäller inte heller utövande av idrott. Paragrafens 3 och 4 mom. tillämpas inte på ett arbetsförhållande på basis av vilket arbetsgivaren har rätt till pension enligt en lag, ett pensionsreglemente eller en pensionsstadga som avses i 8 § 4 mom. 2—4, 7—9 eller 12 punkten lagen om pension för arbetstagare.

*Denna lag träder i kraft den 1 april 1998.
Denna lag tillämpas från och med den 1 januari 1998.*

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.